

міки потрібні заходи з послідовної деполітизації економіки, формування єдиних стратегічних цілей та послідовності економічних реформ, забезпечення незмінності та гарантованості захисту ринкових прав і свобод інвестора, а саме:

– підготувати план дій щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату у межах проголошених пріоритетів соціально-економічного розвитку;

– розробити регіональні плани підвищення інвестиційної привабливості об'єктів інвестування з урахуванням особливостей поточних рейтингів їх інвестиційної привабливості;

– розширити спектр заходів конкурентної політики щодо запобігання антиконкурентним діям національних та іноземних інвесторів на українському ринку.

Список використаних джерел

1. Хрестоматия по экономической теории / [сост. Е.Ф. Борисов]. – М.: Юрист, 2000. – 536 с. – ISBN 5-7975-0290-9.
2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: [Учеб. курс] / И.А. Бланк. – К.: Эльга-Н, Ника Центр, 2002. – 448 с. – ISBN 5-7707-6904-1.
3. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 3-тє вид., виправл. і доповн. – К.: Знання, 2000. – 588 с. – ISBN 966-620-018-X.

4. Костюкевич Р.М. Інвестиційний менеджмент: Навч. посібник / Р.М. Костюкевич. – Рівне: НУВГП, 2011. – 270 с.

5. Носова О.В. Інвестиційний клімат в Україні / О.В. Носова // Стратегічні пріоритети. – 2008. – № 16. – С. 59–65.

6. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: підр. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т.В. Майорова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с. – ISBN 978-966-364-883-5.

7. Klaus Schwab The Global Competitiveness Report 2013–2014. World Economic Forum. Geneva / Switzerland [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014>.

8. Doing business 2013 Smarter Regulations for Small and Medium-Size Enterprises / The World Bank and the International Finance Corporation [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB13-full-report.pdf>.

9. Doing business 2014 Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises / The World Bank and the International Finance Corporation [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB14-Full-Report.pdf>.

О.О. ЛЕМИШКО,
к.е.н., доцент, докторант НУБіП України

Капітальні інвестиції в Україні: стан та проблеми їх фінансування

Проаналізовано обсяг та структуру капітальних інвестицій в Україні та джерела їх фінансування. Оцінено розподіл обсягу фінансування наукових та науково-технічних робіт та фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування як джерело фінансування інвестиційного капіталу. Подано пропозиції щодо подальшого реформування державної інвестиційної політики для забезпечення розвитку інвестиційної системи в Україні.

Ключові слова: капітальні інвестиції, джерела фінансування, фінансові результати, інвестиційний капітал, реформування, інвестиційна політика, забезпечення розвитку.

Проанализированы объем и структура капитальных инвестиций в Украине и источники их финансирования. Оценено распределение объема финансирования научных и научно-технических работ и финансовые результаты предприятий от обычной деятельности до налогообложения как источник финансирования инвестиционного капитала. Представлены предложения по дальнейшему реформированию государственной инвестиционной политики для обеспечения развития инвестиционной системы в Украине.

Ключевые слова: капитальные инвестиции, источники финансирования, финансовые результаты, инве-

стиционный капитал, реформирование, инвестиционная политика, обеспечение развития.

The volume and structure of capital investments in Ukraine and their sources of funding are analyzed. Distribution of the funding of scientific and scientifically technical operations and financial results of enterprises from ordinary activities before tax as a funding source of investment capital are evaluated. Some proposals for the further reform of public investment policy are presented to ensure the development of investment in Ukraine.

Keywords: capital investment, financial sources, financial results, investment capital, reform, investment policy, ensure of development.

Постановка проблеми. У сучасних умовах існує об'єктивна необхідність активізації діяльності, пов'язаної з використанням інвестиційного капіталу для створення конкурентоспроможних економічних систем, модернізації та реконструкції діючих структур, забезпечення диверсифікованості капіталу в напрямі інноваційно орієнтованих структурних перетворень в економіці [1].

Стійке зростання економіки розвинених країн світу в умовах глобальної економічної конкуренції зумовлене високим рів-

нем впровадження у виробництво нових технологій і розробок. При цьому приріст виробництва забезпечується шляхом формування сприятливого інвестиційного клімату, який дає змогу посилити зовнішні фінансові вкладення, зокрема у високоефективні інноваційні продукти. Фінансування інноваційно-технологічних розробок розглядається як чинник соціально-економічного зростання країни. Фінансова складова сприяє розв'язанню економічних, соціальних, екологічних та інших проблем розвитку сучасного суспільства [2].

Умовою поліпшення економічного стану країни є також активна інноваційно-інвестиційна галузева діяльність, а тому необхідно особливу увагу звертати на формування науково обґрунтованої національної системи. Системний підхід до цієї проблеми та розробка інноваційної стратегії розвитку країни з використанням інвестиційного капіталу мають забезпечити поступальний та цілеспрямований розвиток її економічного потенціалу.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Концепція інноваційної системи досліджується у працях вітчизняних фахівців, які зауважують, що головна проблема – забезпечення її розвитку за умови достатнього рівня економіки країни. Для ринкової економіки найголовнішим є питання формування інвестиційного капіталу. Національну інноваційно-інвестиційну систему науковці пропонують трактувати як сукупність інститутів різних форм власності та видів діяльності, які забезпечують організацію фінансування розробки й упровадження конкурентоспроможних наукових ідей.

Роль інвестицій та інновацій у реструктуризації економіки вивчав Ю. Бендерський [4], управління інвестиційною діяльністю в Україні досліджувала Б. Вишивана [5], становлення інвестиційної моделі економічного зростання України проаналізовані А. Гальчинським, мотиваційні чинники міжнародних інвестиційних процесів проаналізовано А. Гайдуцьким [7], актуальним проблемам стратегії економічного і соціального розвитку на сучасному етапі присвячено праці А. Чухно [8], економічну теорію технологічних змін вивчав Ю. Божал [9], керування формуванням капіталу розглянув І. Бланк [10], науково-інноваційному забезпеченню сталого економічного розвитку України присвячена праця Б. Данилишина та В. Чижової [11], інноваційно-технологічний прогрес як рушійний чинник цивілізаційного поступу проаналізували І. Дем'яненко та А. Буряк [12].

Метою статті є обґрунтування пропозицій щодо вирішення проблем фінансування капітальних інвестицій на основі аналізу динаміки інвестиційного капіталу за джерелами фінансування, обсягу фінансування наукових та науково-технічних робіт за джерелами фінансування, фінансових результатів від звичайної діяльності до оподаткування, а також опрацювання проблеми необхідності зростання інвестиційного капіталу за видами активів та вдосконалення механізму регулювання розвитку інноваційно-інвестиційної сфери.

Виклад основного матеріалу. Інноваційна діяльність у державі є одним із головних напрямів розширення та збіль-

шення інвестиційного капіталу, впровадження нових технологій на підприємствах на основі науково-технічного прогресу, що зумовлює регулювання розвитку економіки, істотне підвищення її ефективності. На теперішній час економічні умови спонукають виробника докорінно переглянути наявні технічні, технологічні, інноваційні та фінансові ресурси. Інакше кажучи, перед підприємствами постають питання відтворення основних фондів і виробничих потужностей. Дані про капітальні інвестиції за видами активів за 2008–2012 роки представлені в табл. 1.

Дані табл. 1 свідчать про те, що капітальні інвестиції щорічно змінювалися. Якщо в 2012 році вони становили 293 692 млн. грн., то в 2008 році дорівнювали 272 074 млн. грн., тобто зросли на 21 618 млн. грн., або на 7,4%, але індекси капітальних інвестицій до попереднього року свідчать про те, що у 2009, 2010 та 2011 роках порівняно з 2008 роком вони були меншими, а за п'ятирічку становили 1 207 637 млн. грн., і в середньому вони дорівнювали 241 527 млн. грн. Інвестиції в матеріальні активи у 2008 році дорівнювали 265 707 млн. грн., а у 2012 році вони становили 285 146 млн. грн., тобто зросли на 19 439 млн. грн., або на 6,8%, а за п'ятирічку становили 1 170 415 млн. грн. і в середньому за 2008–2012 роки дорівнювали 234 083 млн. грн. У тому числі капітальні інвестиції в нежитлові будівлі в 2012 році порівняно з 2008 роком зросли на 1013 млн. грн., або на 1,8%. Ці дані відповідно по інженерних спорудах становили 6394 і 9,9%, по машинах, обладнанню та інвентарю – 1569 і 14,1%, по транспортних засобах – 12 253 і 43,5%, по інших матеріальних активах – 1476 млн. грн. і 20,9%. Капітальні інвестиції в матеріальні активи, а саме у житлові будівлі, зменшилися на 3964 млн. грн., або на 4,3%, у землю 322, або на 15,1%, і у довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва стали менше на 980 млн. грн., або на 33,6%. Капітальні інвестиції в нематеріальні активи за п'ятирічку становили 37 222 млн. грн. і в середньому дорівнювали 7444 млн. грн., у тому числі програмне забезпечення та бази даних 2911 млн. грн. і права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії і концесії – 3253 млн. грн.

У цілому капітальні інвестиції в нематеріальні активи у 2012 році порівняно з 2008 роком зросли на 2179 млн. грн., або на 34,2%. Аналіз капітальних інвестицій свідчить про те, що система управління підприємств має істотні вади. Спостерігається недосконалість контрактних відносин і низький рівень відповідальності керівників за фінансові результати роботи підприємств; практика створення при підприємствах малих посередницьких фірм для перекачування до них прибутків шляхом застосування трансферних цін, що призводить до штучної збитковості; відсутність механізму вільного перерозподілу прав участі в капіталі акціонерного товариства і переходу таких прав до осіб, не зацікавлених у забезпеченні довгострокової інвестиційної привабливості підприємства; зорієнтованість діяльності підприємств не на

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Таблиця 1. Обсяги та структура капітальних інвестицій за видами активів в Україні

Показники	2008		2009		2010		2011		2012	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Усього	272074	100	192878	100	189061	100	259932	100	293692	100
Інвестиції у матеріальні активи	265707	97,7	186985	96,9	182076	96,3	250501	96,4	285146	97,1
у тому числі										
інвестиції в житлові будівлі	42513	16,0	29918	16,0	28736	15,8	29557	11,8	38549	13,5
нежитлові будівлі	55798	21,0	39267	21,0	38912	21,4	51325	20,5	56811	19,9
інженерні споруди	58455	22,0	41136	22,0	40757	30,3	67692	27,0	64849	22,7
машини, обладнання та інвентар	84369	31,8	57965	31,0	55183	30,3	73167	29,2	85938	30,1
транспортні засоби	15942	6,0	11219	6,0	11399	6,3	18925	7,6	28195	9,9
Земля	2126	0,8	1547	0,8	1292	0,7	2311	0,9	1804	0,6
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	2923	1,1	2057	1,1	2011	1,1	3070	1,2	1943	0,7
Інші матеріальні активи	5581	2,1	3876	2,1	3786	2,1	4454	1,8	7057	2,5
Інвестиції в нематеріальні активи	6367	2,3	5893	3,1	6985	3,7	9431	3,6	8546	2,9
в тому числі										
програмне забезпечення та бази даних	2611		2416		2826		3274		3427	
Права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	2801		2593		3070		4121		3678	

Джерело: розраховано за [16].

довгострокові, а на короткострокові результати, відсутність чіткої структуризації стратегічних цілей підприємств [13]. Обсяги і структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування показано в табл. 2.

Дані табл. 2 констатують, що капітальні інвестиції за джерелами фінансування у фактичних цінах за п'ять років становили 1 207 637 млн. грн., що в середньому за рік становить 241 527 млн. грн. Фінансування капітальних інвестицій за рахунок коштів державного бюджету за 2008–2012 роки дорівнює 70 252 млн. грн., у середньому за рік 14 050 млн. грн. Ці дані відповідно рівняються по коштах місцевих бюджетів 42 730 і 8546, по власних коштах підприємств та організацій – 731 379 і 146 276, по кредитах банків та інших позиках – 184 333 і 36 867, по коштах іноземних інвесторів – 32601 і 6520, по коштах населення на будівництво власних квартир – 27 066 і 5413, по коштах населення на індивідуальне житлове будівництво – 70 345 і 14 069, по інших джерелах фінансування – 48 931 і 9786 млн. грн. У 2012 році джерела фінансування всього дорівнювали 293 692 млн.

грн., у 2008 році – 272 074 млн. грн., тобто вони зросли на 21 618 млн. грн., або на 7,9%. Капітальні інвестиції за рахунок коштів державного бюджету у 2008 році 15403 млн. грн., у 2012 році – 17 141 млн. грн., зросли на 1738 млн. грн., або на 11,3%. Ці дані відповідно по власних коштах підприємств і організацій дорівнюють 161277, 175424, 14147 і 8,8; по кредитах банків та інших позиках – відповідно 42981, 50105, 7124 і 16,6; по коштах населення на індивідуальне житлове будівництво – відповідно 11589, 21975, 10386 і 89,6; по інших джерелах фінансування – 10744 млн. грн., 11206 млн. грн., 462 млн. грн. і 4,3%. Аналіз капітальних інвестицій за джерелами фінансування у фактичних цінах показує, що джерела фінансування в цілому в 2009, 2010 та 2011 роках порівняно з 2008 роком були меншими, а по окремих джерелах вони були меншими і у 2012 році.

Наприклад, капітальні інвестиції за рахунок коштів місцевих бюджетів у 2008 році становили 12 498 млн. грн., у 2012 році – 9149 млн. грн., зменшення на 3349 млн. грн., або на 26,8%. Ці дані відповідно по коштах іноземних інве-

Таблиця 2. Обсяги та структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування в Україні (у фактичних цінах), млн. грн.

Показники	2008		2009		2010		2011		2012	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Усього, у тому числі за рахунок:	272074	100	192878	100	189061	100	259932	100	293692	100
коштів державного бюджету	15403	5,7	8361	4,3	10952	5,8	18395	7,1	17141	5,8
коштів місцевих бюджетів	12498	4,6	5914	3,1	6368	3,4	8801	3,4	9149	3,1
власних коштів підприємств та організацій	161277	59,3	127435	66,1	114964	60,8	152279	58,6	175424	59,7
кредитів банків та інших позик	42981	15,8	25587	13,3	23336	12,3	42324	16,3	50105	17,1
коштів іноземних інвесторів	8087	3,0	8209	4,3	4068	2,2	7196	2,8	5041	1,7
коштів населення на будівництво власних квартир	9495	3,5	4796	2,5	4654	2,5	4470	1,7	3651	1,2
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	11589	4,3	5502	2,9	16176	8,6	15103	5,8	21975	7,5
Інших джерел фінансування	10744	3,9	7074	3,7	8543	4,5	11364	4,4	11206	3,8

Джерело: розраховано за [16].

сторів дорівнюють 8087, 5041, 3046 і 37,7; по коштах населення на будівництво власних квартир – відповідно 9495 млн. грн., 3651 млн. грн., 5844 млн. грн. і 61,5%.

Фінансування і використання капітальних інвестицій за 2008–2012 роки в розмірі 1,2 млрд. грн., що в середньому на рік дорівнює 241527 млн. грн., для великої країни дуже мало. Основними причинами є те, що науковці і керівники різних рівнів недостатньо уваги приділяють вирішенню питань активізації інвестиційної діяльності за рахунок як внутрішніх, так і зовнішніх джерел підприємств, удосконаленню економічної політики щодо цільового фінансування окремих інноваційних та інвестиційних розробок. На сьогодні важливо визначити основні чинники формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку та оцінити рівень їх готовності до активізації.

Загалом обсяги інвестицій у вітчизняну економіку поки що залишаються на низькому рівні через несприятливий інвестиційний клімат, що пояснюється недосконалою законодавчою базою, нерозвиненими фондовим ринком та фінансово-кредитною системою, потужним податковим тиском, неефективним використанням амортизаційних відрахувань, а також низьким рівнем трансформації заощаджень населення в інвестиції [17]. Перешкоди для ефективної реалізації інвестиційного механізму модернізації економіки створює також:

- невизначеність пріоритетів розвитку базових галузей економіки, відсутність чіткого бачення перспективної структури економіки, що необхідно при прийнятті рішень щодо надання державної підтримки; відсутність ефективних інструментів стимулювання інвестицій у високотехнологічні види діяльності та інновації;
- несформованість системи правових інструментів залучення недержавних інвестицій у модернізацію економіки, у тому числі через механізм державно-приватного партнерства;
- несприятливі умови банківського кредитування реального сектора економіки через високі ставки кредитів та утрудненість доступу до їх отримання;
- недосконалість законодавства щодо трансферу технологій та технологічної кооперації вітчизняних виробників високотехнологічної продукції між собою та з закордонними партнерами тощо.

Світовий досвід та практика реалізації інвестиційних пріоритетів свідчать, що брак обсягів фінансування створює додаткові труднощі для результативного формування інноваційної моделі розвитку національної економіки. Визначенню загальноекономічної ролі впровадження інновацій як одного з ключових чинників підвищення конкурентоспроможності країни, дослідженню й аналізу динаміки основних показників інноваційної діяльності промислових підприємств України, сучасного їхнього стану, проблем і напрямів розвитку відповідних галузей розглянуто у науковій статті В. Пономаренка, О. Тридіда і О. Кизима [14].

Розрахованню критеріїв привабливості видів економічної діяльності для іноземного та вітчизняного інвестора та їх придатності до приватизації, побудуванню матриці, що дає

зможу приймати рішення щодо продажу об'єктів приватизації, та визначення способів їх приватизації залежно від привабливості, виду економічної діяльності для інвестора присвячені дослідження багатьох дослідників. Науковці зауважують, що для прийняття оптимальних приватизаційних рішень важливу роль відіграє інвестиційна привабливість об'єктів приватизації. Зasadничими правилами, на підставі і з урахуванням яких повинна будуватися привабливість об'єктів приватизації, мають бути: чітка цільова орієнтація системи – її поєднання із завданням швидкого й ефективного впровадження сучасних науково-технічних досягнень; логічність, обґрунтованість і юридична захищеність прийомів і механізмів; множинність джерел фінансування; широта й комплексність системи, тобто можливість охоплення максимально широкого кола технічних і технологічних новинок та напрямів їхнього практичного використання. Витрати організацій на виконання власними силами наукових та науково-технічних робіт за видами робіт подано в табл. 3.

Дані табл. 3 свідчать, що обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами, організацій (підприємств) за видами у фактичних цінах за п'ять років становили 48 662,3 млн. грн., що в середньому за рік становить 9732,4 млн. грн. Обсяг фундаментальних досліджень, виконаних власними силами підприємств, за 2008–2012 роки дорівнює 10860,1 млн. грн., у середньому за рік – 2172,0 млн. грн.

Ці дані відповідно рівняються по прикладним дослідженням 8499,1 і 1699,8, по науково-технічним розробкам 23696,9 і 4739,4, по науково-технічним послугам 5606,2 млн. грн. і 1121,2 млн. грн.

У 2012 році обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами, організацій (підприємств) за видами становив 11252,7 млн. грн., у 2008 році – 8538,9 млн. грн., тобто вони зросли на 2713,8 млн. грн., або на 31,8%. Обсяг фундаментальних досліджень, виконаних власними силами підприємств у 2008 році, дорівнював 1927,4 млн. грн., у 2012 році – 2621,9 млн. грн., зросли на 694,3 млн. грн., або на 36,0%. Ці дані відповідно по прикладних дослідженнях 1545,6, 2057,7, 512,1 і 33,1; по науково-технічних розробках – 4088,2, 5369,9, 1281,7 і 31,4; по науково-технічних послугах – 977,7 млн. грн., 1203,2, млн. грн., 225,2 млн. грн. і 23,1%.

Проаналізувавши обсяги наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами організацій (підприємств) за видами, пропонуємо розглядати діяльність підприємств не як окремого об'єкта, а як складову середовища, на показники якого впливають економічні та соціальні чинники. Для цього слід оцінювати конкурентоспроможність інноваційної продукції підприємств, аналізувати їхню діяльність, що характеризується відповідними показниками, які збільшують чи зменшують їхню привабливість як об'єкта інвестування, завдяки чому й визначається приватизаційна привабливість. Оцінювання конкурентоспроможності інноваційної продукції в процесі вибору інвестиційної стратегії підприємства розглянули А. Загародній і В. Чубай [15].

Таблиця 3. Обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами, організацій (підприємств) за видами (у фактичних цінах)

Показники	2008		2009		2010		2011		2012	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Усього, в тому числі	8538,9	100	8653,7	100	9867,1	100	10349,9	100	11252,7	100
Фундаментальні дослідження	1927,4	22,6	1916,6	22,1	2188,4	22,2	2205,8	21,3	2621,9	23,3
Прикладні дослідження	1545,6	18,1	1412	16,3	1617,1	16,4	1866,7	18,0	2057,7	18,3
Науково-технічні розробки	4088,2	47,9	4215,9	48,7	5037	51,0	4985,9	48,2	5369,9	47,7
Науково-технічні послуги	977,7	11,4	1109,2	12,8	1024,6	10,4	1291,5	12,5	1203,2	10,7
Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП		0,9		0,95		0,91		0,79		0,8

Джерело: розраховано за [16].

Формування стратегії підприємств передбачає складніші науково-технічні розробки комплексних програм поліпшення інвестиційного клімату і створення на цій основі сталих мотивацій ефективного господарювання в країні. Для розробки комплексних програм потрібні значні кошти державного бюджету, власні кошти підприємств та кошти інших замовників. Розподіл обсягу фінансування наукових та науково-технічних робіт за джерелами фінансування розглянемо у табл. 4.

Дані табл. 4 свідчать, що фінансування наукових та науково-технічних робіт за джерелами фінансування за п'ять років становило 44 992,7 млн. грн., що в середньому за рік становить 8998,5 млн. грн. Фінансування наукових та науково-технічних робіт за рахунок коштів державного бюджету за 2008–2012 роки дорівнює 19 581,5 млн. грн., у середньому за рік – 3916,3 млн. грн. Ці дані відповідно рівняються по власних коштах 4057 і 811,4, по вітчизняних коштах замовників – 10 648,5 і 2129,7, по коштах замовників іноземних держав – 9837,3 і 1967,5 і по коштах інших джерел – 868,4 і 173,7 млн. грн.

У 2012 році фінансування наукових та науково-технічних робіт становило 10558,5 млн. грн., у 2008 році – 8024,8 млн. грн., тобто вони зросли на 2533,7 млн. грн., або на 31,6%. Фінансування наукових та науково-технічних робіт за рахунок коштів державного бюджету у 2008 році 3909,8 млн. грн., у 2012 році – 4709,1 млн. грн., зросли на 799,3 млн. грн., або на 19,5%. Ці дані відповідно по власних коштах підприємств і організацій дорівнюють 592,5, 1121,3, 528,8 і 89,2; по вітчизняних коштах замовників – 2072,2, 2458,4, 386,2 і 18,6, по коштах замовників іноземних держав – 1254,9, 2045,0, 790,1 і 63,0; по коштах інших джерел – 195,4 млн. грн., 224,7 млн. грн., 29,3 млн. грн. і 15,0%.

Обґрунтуванню потреби посилення участі держави у формуванні інноваційно-інвестиційного потенціалу, визначення чинників, що впливають на розмір інвестицій в інноваційну сферу в умовах трансформаційної економіки, присвячені дослідження Д. Гуменюка. Автор констатує, що система трансформація економіки України передбачає здійснення активної господарської політики, проведення прогресивних структурних зрушень у національному господарстві, створення пріоритетних умов для розвитку галузей, котрі визначають науково-технічний прогрес, вирішення питань щодо реконструкції, модернізації об'єктів господарювання у базових виробничих комплексах. Реалізація заходів із розв'язання окреслених проблем зумовлює насамперед необхідність пошуку фінансових джерел матеріального та фінансового забезпечення системної перебудови в економіці. Основним джерелом фінансового капіталу є звичайна діяльність підприємств. Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування за видами економічної діяльності показано у табл. 5.

Дані табл. 5 показують, що фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування за всіма видами економічної діяльності за п'ять років становив 248 968,2 млн. грн. прибутку, що в середньому за рік становить 49 793,6 млн. грн. прибутку. Фінансовий результат від діяльності сільськогосподарства, мисливства та лісового господарства за 2008–2012 роки становив 83 632,1 млн. грн. прибутку, в середньому за рік – 16 726,4 млн. грн. прибутку. Ці дані відповідно рівняються по промисловості 127 891,7 і 25 578,2, по торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – 8466,3 і 1693,3, по транспорту,

Таблиця 4. Розподіл обсягу фінансування наукових та науково-технічних робіт

Показники	2008	2009	2010	2011	2012
Усього, млн. грн.	8024,8	7822,2	8995,9	9591,3	10558,5
Усього, у відсотках	100	100	100	100	100
У тому числі за рахунок					
коштів державного бюджету	48,7	43,4	41,2	40,2	48,7
власних коштів	7,4	8,0	9,7	8,8	7,4
Коштів замовників					
вітчизняних	25,8	23,9	21,8	23,8	25,8
іноземних держав	15,6	22,3	25,7	25,8	15,6
інших джерел	2,4	2,3	1,6	1,3	2,4

Джерело: розраховано за [16].

Таблиця 4. Розподіл обсягу фінансування наукових та науково-технічних робіт

Види економічної діяльності	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
Прибуток, збиток (-) у тому числі:	8954,2	-42414,7	58334,0	122210,0	101884,7
сільське господарство, мисливство та лісове господарство	5662,3	7904,3	17291,8	25565,9	27207,8
промисловість	21743,5	-4659,8	31221,1	58662,3	20924,6
будівництво	-6418,1	-5244,3	-4418,2	-3845,8	-479,9
торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	-31374,8	-8743,4	14883,5	21591,5	12109,5
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	4521,1	10307,3	5058,9	8741,4	7350,1
Фінансова та страхова діяльність	25314,9	-32665,5	-1835,3	24231,3	29042,9
операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	-7476,6	-5156,8	-6537,7	-12060,8	-8193,2
надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльність у сфері культури та спорту	-1714,2	-3493,2	-1091,7	-1706,2	-2029,7

Джерело: розраховано за [16].

складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності – 35978,8 і 7195,8 і по фінансовій та страховій діяльності 44 088,3 млн. грн. і 8817,7 млн. грн. прибутку.

У 2012 році прибуток становив 101 884,7 млн. грн., у 2008 році – 8954,2 млн. грн., тобто він зріс на 92930,5 млн. грн., або в 11,3 раза. Фінансові результати від діяльності сільського господарства, мисливства та лісового господарства у 2008 році 5662,3 млн. грн., у 2012 році – 27207,8 млн. грн., тобто прибутки зросли на 21 545,5 млн. грн., або в 4,8 раза. Ці дані відповідно по транспорту, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності дорівнюють 4521,1, 7350,1, 2829,0 і 62,6%; по фінансовій та страховій діяльності – 25314,9 млн. грн., 29 042,9 млн. грн., 3728,0 млн. грн. і 14,7%.

Збитки за п'ять років, отримані по інших видах економічної діяльності: від будівництва – 20406,3 млн. грн., від операцій з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям – 39425,1 млн. грн. та від надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльності у сфері культури та спорту 10036 млн. грн.

Водночас інвестиційний потенціал підприємств суттєво різниться залежно від видів економічної діяльності. Надмірна концентрація наявних доходів у секторі фінансових корпорацій порушує рівновагу між доходами підприємств і фінансових корпорацій, що знекровлює реальний сектор економіки, обмежуючи можливості функціонування та розширеного відтворення у сфері виробництва. Галузі з виробництва кінцевих продуктів функціонують в умовах низької рентабельності й не можуть формувати ресурси розширеного відтворення. Зокрема, найвищий рівень рентабельності операційної діяльності серед видів промислової діяльності має добувна галузь на противагу машинобудуванню, легкій, харчовій промисловості тощо.

Висновки

Збитковим підприємствам, а особливо підприємствам, пов'язаним з операціями з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям і підприєм-

ствам комунальних та індивідуальних послуг, а також пов'язаним з діяльністю у сфері культури та спорту, слід розробити нову стратегію управління, переглянути інвестиційні і фінансові цілі. Вони повинні організувати свою діяльність таким чином, щоб щомісячно зростали надходження грошових коштів, підвищувалась економічна стійкість та платоспроможність і щоб усі підприємства одержували прибутки не тільки від операційної, але і від інвестиційної і фінансової діяльності.

Керівникам підприємств і організацій особливої уваги необхідно приділяти впровадженню у виробництво наукових розробок, а саме нанотехнологій, впровадження фундаментальних і прикладних досліджень, наукових досягнень у області програмування для забезпечення конкурентоспроможності продукції.

Напрями реформування державної інвестиційної політики мають охоплювати такі аспекти:

- стимулювати організації до виконання власними силами наукових та науково-технічних робіт за їх видами;
- в інвестиційну сферу впроваджувати державні програми, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату, формування інноваційної моделі економіки і підвищення ефективності інвестування;
- головними джерелами інвестування мають стати кошти підприємств і організацій у вигляді прибутку;
- цільове кредитування інвестиційних проектів має здійснюватися на пільгових умовах, банківський сектор поступово слід перевести на довгострокове кредитування;
- в інноваційну сферу впроваджувати державні програми, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату та формувати інноваційну модель розвитку економіки;
- керівникам підприємств і організацій особливої уваги приділяти впровадженню у виробництво наукових розробок, а саме нанотехнологій, впровадження фундаментальних і прикладних досліджень, наукових досягнень у області програмування для забезпечення конкурентоспроможності продукції і щорічного збільшення фінансового результату від звичайної діяльності.

Список використаних джерел

1. Сидорова А. Кількісна оцінка узгодженості інтересів суб'єктів іноземного інвестування / А. Сидорова, Г. Анісімова // Економіка України. – 2012. – №3. – С. 49–59.
2. Шира Т.Б. Вплив інноваційно-технологічного потенціалу підприємства на конкурентоспроможність інноваційного продукту / Т.Б. Шира // Фінанси України. – 2006. – №1. – С. 43–51.
3. Харічков С.К. Іпотека як інструмент мобілізації інвестиційних потоків у сфері освоєння техногенно-ресурсного потенціалу України / С.К. Харічков, О.Р. Губанова // Фінанси України. – 2006. – №3. – С. 29–34.
4. Бендерський Ю. Роль інвестицій та інновацій у реструктуризації економіки / Ю. Бендерський // Економіка України. – 1998. – №9. – С. 39–47.
5. Вишивана Б.М. Управління інвестиційною діяльністю в Україні / Б.М. Вишивана // Фінанси України. – 2004. – №10. – С. 82–89.
6. Гальчинський А. Становлення інвестиційної моделі економічного зростання України / А. Гальчинський, С. Львовчкін // Економіка України. – 2004. – №6. – С. 4–12.
7. Гайдуцький А.П. Мотиваційні чинники міжнародних інвестиційних процесів / А.П. Гайдуцький // Фінанси України. – 2004. – №12. – С. 50–58.
8. Чухно А. Актуальні проблеми стратегії економічного і соціального розвитку на сучасному етапі / А. Чухно // Економіка України. – 2004. – №4. – С. 15–23.
9. Божал Ю.М. Економічна теорія технологічних змін / Ю.М. Божал. – К.: Заповіт, 1996. – 240 с.
10. Бланк И.Л. Управление формированием капитала / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр. – 2000. – 512 с.
11. Данилишин Б. Научно-инновационное обеспечение устойчивого экономического развития Украины / Б. Данилишин, В. Чижова // Экономика Украины. – 2004. – №3. – С. 4–11.
12. Дем'яненко І.В. Інноваційно-технологічний прогрес як рушійний чинник цивілізаційного поступу / І.В. Дем'яненко, А.В. Буряк // Вісник ДЦФА: Економічні науки. – 2009. – №21. – С. 21–30.
13. Шаблістая Л. Тенденции убыточности промышленных предприятий и обуславливающие ее факторы / Л. Шаблістая // Экономика Украины. – 2006. – №12. – С. 38–48.
14. Пономаренко В.С. Стратегія розвитку підприємств в умовах кризи: монографія / В.С. Пономаренко, О.М. Тридід, М.О. Кизим. – Х.: ІНЖЕК, 2003.
15. Загородній А.Г. Оцінювання конкурентоспроможності інноваційної продукції в процесі вибору інноваційної стратегії підприємства / А.Г. Загородній, В.М. Чубай // Фінанси України. – 2007. – №1. – С. 99–110.
16. Статистична інформація. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Активізація інвестиційного процесу в Україні: колективна монографія / [Т. В. Майорова, М.І. Диба, С.В. Онишко та ін.]; за наук. ред. М.І. Диби, Т.В. Майорової. – К.: КНЕУ, 2012. – С. 5.
18. Белоусов М.О. Генезис категории «капитал». Економічна та облікова інтерпретація / М.О. Белоусов // Вісник ЖДТУ. – 2011. – №1 (55). – С. 23.

Т.С. ОНИСЕНКО,
аспірант, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Світовий досвід використання інновацій у видавничій справі

У статті проаналізовано світові тенденції переходу від друкованого видання до електронного. Представлено основні економічні результати такого переходу в зарубіжних країнах. Виділено основні проблеми вітчизняних книговидавничих підприємств на шляху до переходу на інноваційний тип розвитку, одним із головних елементів якого є електронне книговидання.

Ключові слова: інновація, Інтернет, видавництво, електронні книги, електронні підручники.

В статье проанализированы мировые тенденции перехода от печатного издания к электронной форме. Показаны основные экономические показатели эффективности такого перехода в зарубежных странах. Выделены основные проблемы отечественных книгоиздательских предприятий на пути к переходу на инновационный тип развития, одним из главных элементов которого является электронное книгоиздание.

Ключевые слова: инновация, Интернет, издательство, электронные книги, электронные учебники.

The paper analyzes global trends of transition from to electronic publishing. The basic economic indicators of the effectiveness of such transfer in foreign countries. Basic problems of domestic publishing companies on the road to transition to an innovative type of development, one of the key elements of which include electronic publishing.

Keywords: innovation, internet, publishing, e-books.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин у світі та Україні зокрема зумовлюють потребу в пошуку нових факторів підвищення конкурентоспроможності підприємств. Посилення конкуренції між виробниками книжкової продукції на вітчизняному та світовому ринках спонукають українських видавців до пошуку новітніх, дієвих засобів конкурентної боротьби. Тому виникає нагальна потреба впровадження інноваційних технологій на видавничих підприємствах.

Теоретичні напрацювання вітчизняних науковців у сфері інновацій дають змогу вітчизняним практикам видавничої діяльності забезпечити конкурентний розвиток та зростан-